

Emperyalizm, Asker Darbeler ve Liberallerimiz I

2012-12-05 10:47:00

Bütün ulusların halkları, hükümetleri ve ekonomileri çokuluslu bankaların ve korporasyonların gereksinimlerine hizmet etmelidirler.

Zbigniew Brzezinski

"Liberal" olarak bilinen aydın ve yazarların yanısıra çok sayıda kişi, çevre ve partinin, asker darbelerine ve ülkenin yönetim tarzına ilişkin ve genellikle 'demokratik' olarak nitelenen düşüncelerini şöyle özetlememe herhlde kimsenin itirazı olmayacaktır:

"Bir ülkenin nasıl yönetileceğine halk karar vermeli, halkın serbest seçimlerde anlatımınıbulan iradesi esas alınmalıdır. Şu ya da bu güçlügrup, yani esas olarak askerler, ellerinde silh bulundurmalarından yararlanarak iktidarı ele geçirmeye ve kendi istek ve vizyonlarını topluma empoze etmeye kalkışmamalıdır. Doğru olan halkın, başarısız bulduğu hükümeti ya da iktidarı bir sonraki seçimde cezalandırarak muhalefete mahkm etmesidir. Zaten siyasal deneyim de kendilerine 'kurtarıcı' misyonu biçenlerin 'toplum mühendisliği' metotlarının ters teptiğini ve uzun erimde halkın bu metotlara ve onları uygulayanlara karşı tavır aldığını göstermektedir vb."

Kapitalizm ve burjuva demokrasisi koşullarında gerçek bir demokrasi olamayacağınıbiliyoruz. Biliyoruz çünkü demokratik burjuva rejimleri bile büyük sermayenin işçiler ve diğer sömürülen yığınlar, yani üretim araçlarınıve gerçek iktidarı denetimi altında bulunduran küçük bir azınlığın bunlardan yoksun olan büyük bir çoğunluk üzerindeki diktatörlüğüdürler. Burjuva demokrasisi, teorik ya da hukuksal bakımdan bütün yurttaşları eşit sayar ama pratikte tekelci kapitalistlerle işçi, general ya da yüksek bürokratla işsiz eşit değildir ve olamazlar da. Ama bundan, burjuva rejimleri arasındaki farklılıklar karşısında kayıtsız kalma ya da bu farklılıklarıönemsememe tavrıçıkarmak

saçmadır. Burjuva demokrasisinin ya da gerçek ve istikrarlı bir parlamenter rejimin, asker bir cuntaya ya da faşist bir rejime kıyasla daha demokratik bir nitelik taşıdığını ve dolayısıyla kapitalizm koşullarında ehven-i şer (kötünün iyisi) olduğunu söyleyebiliriz. Birincileri işçi sınıfının ve diğer ezilen ve sömürülen katmanların örgütlenmesi ve eylemi ve devrimci görevlerine hazırlanması açısından ikincilere kıyasla daha/ çok daha elverişlidirler. Dolayısıyla demokrat olmak, iktidara ya da hükümete gelecek olan parti ya da grubun asker darbe ya da benzer anti-demokratik metotlarla değil, halkın oylarıyla ve görece özgür bir tartışma ve propaganda-ajitasyon ortamında seçilerek belirlenmesini yeğlemeyi gerektirir. Kitle hareketinden ve kitlelerin siyasal seferberliğinden öcü gibi korkan liberallerin "ilerici"liğinin sınırları da işte buraya kadardır. "Demokratizm"leri asker darbe karşıtlığı ve parlamentarizm savunuyla sınırlı olan liberaller, kendi burjuva dünya görüşleri gereği işçi sınıfının ve diğer sömürülen katmanların boyunduruk altında tutulmasından ve kapitalist sistemin sürmesinden yanadırlar. Onlar "normal zamanlar"da sınıflar arası çelişmeleri ve sınıf savaşımını görmezden gelir ve bu olguların üzerini örtmeye çalışırlar. Tabi bu, sınıf savaşımının keskinleştiği koşullarda liberallerin daha geri bir noktaya savrulmalarına ve açıkça siyasal gericiğin kampına geçmelerine asla engel değildir. İşçi sınıfının ve diğer sömürülen katmanların devrimci savaşımı burjuvazinin iktidarını tehdit etmeye başlar başlamaz da onların, nefret ettikleri "ayaktakımı"na karşı, asker darbe, sıkıyönetim ve darağaçları da içinde olmak üzere en sert önlemleri almaktan yana olacakları bellidir. Bu saptamalar demetini liberallerimizin, asker darbe karşıtı söyleminin ilkesel bir temele dayanmadığının birinci göstergesi kabul edebiliriz.

Öte yandan, özel olarak liberallerin ve genel olarak burjuva politikacı ve düşünürlerinin savunduğunun ya da ima ettiğinin tersine halkın ya da çoğunluğun iradesi her zaman ya da otomatik olarak demokratik bir nitelik taşımaz. Halkın çoğunluğunun gerici, şovenist ve anti-demokratik siyasetlerden yana olması, oylarını gerici, hatt emperyalist ve militarist politikaları savunan partilere vermesi hiç de az rastlanır bir durum değildir. Böyle bir saptama yapmak asker darbe yanlısı olmak, küçük bir silahlı azınlığın kendisini halkın yerine koyarak toplumu ve ülkeyi kendi vizyonuna göre biçimlendirmesinden yana olmak olarak yorumlanamaz elbet. Kapitalizm koşulları altında bu ikilemden kurtulmak olanaksızdır ancak burjuva

demokrasisini en son sınırlarına değin zorlama ve böylelikle ezilen ve sömürülen kitleleri geleceğin gerçekten demokratik toplumuna hazırlama yolu tutulabilir ve tutulmalıdır da.

Geçerken, büyükçoğunluğu itibariyle, ülke içindeki ve/ ya da dışındaki sömürücüegemen sınıflarınçıklarlarına hizmet eden asker darbelerin,BAZI ÖZEL DURUMLARDAhalkın geniş katmanlarının istek ve iradesini yansıtabileceğini ve dolayısıyla gerçek bir meşruiyet taşıyabileceğini de belirtmem gerekiyor. Özel olarak liberallerden ve genel olarak burjuva ideolog ve aydınlarından farklı olarak tutarlı demokrat ve enternasyonalistler, asker darbeleri tarihsel bağlamından, yani sınıf savaşımı içinde tuttukları yerden koparmazlar ve somut koşulların somut çözümlemesi ilkesine göre değerlendirirler. Tıpkı savaşlar gibi asker darbeler de siyasetin/ sınıf savaşımının başka araçlarla, zor araçlarıyla sürdürülmesinden başka bir şey değildirler. Bakış açıları, "sivil gericiliği" görmeme ya da önemsememekle sakatlanmış olan liberallerimizin asker darbeyi mistifiye ederek şeytanlaştırmaları ve onu neredeyse "bütün kötülüklerin anası" olarak ele almaları, burjuva siyasal bilimi ve toplumbiliminin yüzeysel ve bayağı karakterini yansıtır aslında. Bu konuya ilişkin görüşlerimi "50. Yıldönümünde 27 Mayıs Tartışmalarına Aykırı Bir Katkı" başlıklı yazımda sunduğum için burada daha fazla açmaya gerek görmüyorum.

Gelelim liberallerimizin asker darbe-karşı tutumlarında ne denli tutarlı olduklarının bir başka açıdan sorgulanmasına... Bazı istisnalar bir yana bırakılmak kaydıyla, asker darbelere karşı olduklarını söyleyen liberal aydın ve yazarlarımız, başta ABD gelmek üzere emperyalist devletlerin "geri" ve zayıf ülkelerde gerçekleştirdikleri asker darbelere itiraz etmemekte ve karşı çıkmamaktadırlar. Tabi onlar bu güçlü devletlerin sözkonusu ülkelere karşı giriştikleri kaba müdahalelere ve diğer saldırı eylemlerine (yüzbinlerce ve milyonlarca insanın yaşamına mal olan ekonomik yaptırım ve ambargolar, terör ve sabotaj eylemleri, rejim-karşıtı grupları desteklemeler, savaş uçakları ya da füzelerle bombalamalar ve hepsinden ötesi asker işgaller) de bazı istisnalar bir yana bırakılmak kaydıyla itiraz etmemekte ve karşı çıkmamaktadırlar. Bu saptamayı da liberallerimizin, asker darbe karşıtı

söyleminin ilkesel bir temele dayanmadığının ikinci göstergesi kabul edebiliriz. Ben bu yazıda konunun işte bu yanını ele alacak ve tutarlılıktan yoksun olan liberal aydın ve yazarların pro-emperyalist tutumlarını ortaya koyacağım.

Asker darbelerin, halkın iradesinin zor yoluyla çiğnenmesi, onların kendi yazgılarını özgür bir biçimde belirlemesinin önlenmesi ve demokrasinin bütün normlarının ayaklar altına alınması (ki genellikle öyledirler) olduğunu kabul etmek, kendisine "demokrat" diyenleri, onlara bazı istisnalar bir yana bırakılmak kaydıyla, tutarlı bir tarzda karşı çıkmakla yükümlü kılar. Peki, sözkonusu aydın ve yazarlarımızın böyle bir tutarlı tutum sergiledikleri söylenebilir mi? Bu sorunun yanıtı net ve tartışmasız bir 'hayır'dır. Bilinenleri yinlemek istemiyorum ama, özellikle ülkemizde insan belleğinin unutkanlıkla sakatlanmış olduğunu dikkate aldığımızda, günümüzün en güçlü emperyalist devleti olan ABD'nin (ve daha sınırlı bir biçimde olmak kaydıyla diğer emperyalist devletlerin) yakın ve uzak geçmişte "geri" ve zayıf ülkelerde yapılmış pek çok asker darbeye doğrudan ya da dolaylı bir biçimde yer aldığını ve bu darbelerin onmilyonlarca insanın ölümüne ve yaralanmasına, yüzmilyonlarca insanın işkence görmesine, korkunç acılar çekmesine, ülkelerini terketmelerine ve yaşam koşullarının kötüleşmesine yol açtığını bir kez daha anımsamamız gerekiyor. ABD emperyalizminin hiç de masum olmayan İkinci Dünya Savaşı-öncesi tarihini bir yana bırakarak onun 1945'ten bu yana gerçekleştirdiği ya da gerçekleştirilmesine aktif olarak katkı yaptığı asker darbe örneklerinin en önemlilerine değinelim.

*1949 Suriye. Bu ülkenin tarihindeki ilk asker darbeyi, Başbakan Şükrü el-Kuvvetli'yi görevden uzaklaştıran ve CIA tarafından desteklenen General Hüsnü el-Zaim gerçekleştirdi.

*1953 İran. ABD, demokratik seçimler sonucunda göreve gelen İran Başbakanı Muhammed Musaddık'ı asker bir darbeye devirdi. Böylece iktidar, 1979 İran İslm "Devrimi"ne kadar bu ülkeyi beyaz terörle yöneten ve başında Şah Rıza Pehlevi'nin bulunduğu monarşik-faşist kliğin eline geçti.

*1954 Guatemala. ABD, demokratik seçimler sonucunda göreve gelen Başkan Jacobo Arbenz Guzman'ı devirdi ve yerine başında Albay Carlos Castilla Armas'ın bulunduğu faşist kliği geçirdi.

*1958 Pakistan. ABD, Mareşal Eyüp Han'ın, Devlet Başkanı İskender Mirza'ya karşı yaptığı asker darbeyi destekledi.

*1961 Fransa. Bu ülkede yapılan ve Cezayir halkının kendi yazgısını belirlemesini güvence altına alan referandumun ardından Cezayir'de görev yapan dört general, CIA'in desteğiyle başarısız bir darbe girişiminde bulundu.

*1961 Güney Kore. General Park Çung Hi, ABD tarafından desteklenen bir asker darbeyle devlet başkanlığı koltuğuna oturdu.

*1961 Ekvador. CIA destekli silahlı kuvvetler, demokratik seçimler sonucunda göreve gelen Başkan Jose Velasco'yu istifa etmeye zorladı. Velasco'nun yerine ABD'ne hizmet edecek olan Başkan Yardımcısı Carlos Arosemena geçirildi.

*1963 Dominik Cumhuriyeti. ABD ordunun, demokratik seçimler sonucunda göreve gelen Başkan Juan Bosch'u bir asker darbeyle devirmesini sağladı.

*1963 Ekvador. CIA destekli silahlı kuvvetler bu kez, 1961'de göreve getirdikleri Başkan Carlos Arosemena'yı devirdiler.

*1963 Vietnam. Güney Vietnam'ın kukla devlet başkanı Ngo Dinh Diem, ABD destekli bir asker darbeyle devrildi ve teslim olmasından sonra kardeşiyle birlikte öldürüldü.

*1964 Brezilya. ABD, demokratik seçimler sonucunda göreve gelen Başkan Joao Goulart'ı devirdi ve yerine, Latin Amerika'nın ilk ölüm mangalarını kuracak ve binlerce insanın canına kıyacak olan asker cuntayı getirdi.

*1964 Bolivya. General Rene Barrientos Ortuno, CIA destekli bir asker darbeyle Devlet Başkanı Paz Estenssoro'yu görevden aldı.

*1965 Endonezya. ABD, Endonezya ordusunun, demokratik seçimler sonucunda göreve gelen Başkan Sukarno'yu devirmesini sağladı. Darbeden sonra gerçekleştirilen kıyımda 500,000 ila 1 milyon kişi öldürüldü.

*1965 Kongo. CIA destekli bir asker darbe, ülkeyi 32 yıl boyunca beyaz terörle

yönetecek olan Mobutu Sese Seko'yu iktidara getirdi.

*1967 Yunanistan. ABD'nin desteklediği Yunan Kralıve albaylar, demokratik seçimler sonucunda göreve gelen hükümeti bir asker darbeyle devirdiler.

*1970 İtalya. CIA tarafından desteklenen İtalyan faşistleri İtalyan ordusunun bir bölümüne Mafya'yla birlikte başarısız bir darbe girişiminde bulundular.

*1971 Bolivya. "Sol" eğilimli ve asker kökenli devlet başkanıJuan Jose Torres, ABD'nin desteklediğiSilahlı Kuvvetler Komutanları Cuntası tarafından bir asker darbeyle devrildi.

*1973 Pakistan. General Ziya ül-Hak, ABD'nin desteğiyle yaptığı bir asker darbeyle Başbakan Zülfikar Ali Butto'yu görevden aldı ve bir süre sonra da idam etti.

*1973 Şili. ABD, demokratik seçimler sonucunda göreve gelen Başkan Salvador Allende'yi devirdi ve yerine 1990'a kadar ülkeyi demir bir elle yönetecek olan General Augusto Pinochet'i getirdi.

1974 Kıbrıs. 1967'de ABD'nin desteğiyle Yunanistan'da iktidarı ele geçiren Albaylar Cuntası, bu kez Kıbrıs'ta Başkan Makarios'a karşı bir darbe gerçekleştirdi.

*1976 Arjantin. ABD Dışışleri BakanıHenry Kissinger'in ve diğer üst düzey ABD yetkililerinin desteklediği General Jorge Videla önderliğindeki asker darbe 30,000 kişinin ölümüne yol açtı.

*1979 Güney Kore. 1961'de darbeyle iktidarıele geçiren Park Çung Hi'nin 1979'da öldürölmesinden sonra yaşanan istikrarsızlık ortamı, gene ABD tarafından desteklenen bir başka generalin (Çon Du-hwan) ikinci bir darbeyle işbaşına gelmesiyle sonuçlandı.

*1989 Panama. Binbaşı Moises Giroldi Vera ve arkadaşlarının Panama Devlet BaşkanıManuel Noriega'ya karşı giriştikleri CIA destekli darbe girişiminin başarısızlıkla sonuçlanmasıüzzerine ABD bu ülkeyi işgal etti ve Noriega'yıtutukladı.

*1991 Haiti. Seçimle devlet başkanlığına seçilen Jean-Bertrand Aristide, bir kaçay sonra CIA destekli Haiti ordusunun asker darbesiyle devrildi.

*1999 Pakistan. General Pervez Müşerref, ABD destekli bir asker darbeyele Başbakan Navaz Şerif'i görevden aldı ve devlet başkanı oldu.

Yukarda da değindiğim gibi, kapitalist-emperyalist sistemin başını çeken ABD'nin dünya ölçeğinde oynadığı karşı-devrimci ve anti-demokratik rol asker darbeler tezghlamakla ve onları desteklemekle sınırlı değil. Emperyalist burjuvazi, asker darbeler tezghlamanın ya da asker darbeleri yüreklendirmenin yanısıra Türkiye, İsrail, Suud Arabistan, Pakistan, Kolombiya gibi saldırgan ülkeleri ve dikta rejimlerini siyasal olarak desteklemekte, silhlandirmakta, rakip emperyalist devletlere ve tehdit ettiği ülkelere karşı asker gövde gösterisi yapmakta, kendisine bağımlı ülkelerde kontrgerilla tipi örgütler ve ölüm mangaları oluşturmakta, bu ülkelerin yöneticilerine ve bilim insanlarına karşı suikastlar düzenlemekte, -kendi yurttaşlarını korumak, insan haklarının çiğnenmesini önlemek gibi- çeşitli gerekçelerle "geri" ve zayıf ülkelere asker çıkarmakta, bu ülkelerdeki muhalif grupları isyana teşvik etmekte ve silhlandirmakta ve yeri geldiğinde de savaş açarak bu ülkeleri işgal etmektedir vb. Gösterilen nedenlerinin hepsi ya da çoğu düpedüz yalan olan ya da bir ölçüde doğru olsa da bir bahaneden öte geçmeyen ve uluslararası burjuva hukuku açısından da yasadışı olan bütün bu eylemlerin, "silh zoruyla kendi iradesini dayatmak" olarak özetlenebilecek olan içerik ve mantığı, asker darbelerinkinden farksızdır. Zaten pratikte asker darbeler, çoğu zaman bu diğer dış müdahale biçimleriyle birarada yürümekte ve içiçe geçmektedir. O hilde, yüksek sesle dile getirdikleri "ilke"lerine gerçekten bağlı olmaları halinde liberallerimizin bu kaba müdahalelere, asker saldırılara ve işgal eylemlerine de karşı çıkmaları gerekmez mi? Türk savaş uçaklarının bombardımanı sonucu bedenleri parçalanan yoksul Roboski köylülerinin davasına haklı olarak sahip çıkan liberal aydın ve yazarlarımızın benzer duyarlılığı, ABD, NATO ve İsrail savaş uçaklarının çok daha büyük ölçekteki bombardımanları ya da insansız hava araçlarının füze saldırıları sonucu bedenleri parçalanan yoksul Irak, Afganistan, Lübnan, Filistin, Somali, Yemen, Pakistan emekçileri için de göstermeleri gerekmez mi? Türk askerlerinin Kürt gerillalarının kesilmiş kafalarıyla poz vermesini haklı olarak kınayan bu bay ve bayanların benzer duyarlılığı, ABD askerlerinin Taliban gerillalarının kesilmiş kafalarıyla poz

vermesine karşı da göstermeleri gerekmez mi? Ve onların Afgan gerillalarının cenazelerine işlemelerine, Afgan halkının düğünleri ve cenaze alaylarını savaş uçaklarıyla bombalamalarına, ABD Özel Operasyon Kuvvetleri'nin Afganistan'da evleri gece vakitleri sistemli bir biçimde basarak insanları tutsak almaları ve öldürmelerine, Irak'ta ABD saldırısına karşı direnen Felluce savaşçılarına karşı kimyasal silh ve napalm bombası kullanılmasına, İsrail'in Gazze ve Güney Lübnan halklarına karşı sergilediği vahşet ve barbarlığa ve emperyalist saldırganların ve uluslararası sanat mafyasının bütün bu ülkelerin tarihsel, arkeolojik ve sanatsal zenginliklerini yağmalamaları ve yıkıma uğratmalarına karşı da seslerini yükseltmeleri gerekmez mi?

Tam da bu noktada liberallerimizin asker darbe ve silahlı zor karşıtlığının kof ve sahte niteliği ve pro-emperyalist eğilimleri üzeri örtülemeyecek bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Çünkü bu bay ve bayanlar, sözkonusu asker müdahalelere "olumlu bir rol" yüklemekte, saldırının kurbanı olan ülkelere "demokrasi getirmek" amacıyla yapıldıklarını ileri sürerek bu kanlı eylemleri meşrulaştırmaya çalışmakta ve dolayısıyla objektif olarak saldırıya uğrayan halklara karşı saldırgan güçlerin safında yer almaktadırlar. Bir kaç örnek üzerinde duralım.

O sıralar Milliyetgazetesinde yazan Yasemin Çongar, 15 Aralık 2003 tarih ve "Saddam'dan sonra" başlıklı yazısında, Saddam Hüseyin'in yakalanmasıyla "Bush yönetimi"nin, "Amerikan ve dünya kamuoyu karşısında büyük bir psikolojik zafer" elde ettiğini söyledikten sonra sözlerini şöyle sürdürüyordu:

"Saddam'ın halkına karşı işlediği insanlık suçlarının hesabını mahkeme önünde verecek olması, Arap ve İslm dünyasındaki bütün baskı rejimlerinin liderlerine de bir mesaj aslında. Washington'daki yeni-muhafazakrlar, Saddam'ın yargılanmasıyla, Ortadoğu'nun demokratikleşmesine giden yolun belirgin biçimde genişleyeceği inancındalar."

Çongar, 7 Mart 2005 tarih ve "Şam'a karşı ortak cephe ve biz" başlıklı yazısında AKP hükümetini, Lübnan eski başbakanı Refik Hariri'nin kuşkulu bir suikast sonucu öldürülmesinin ardından Suriye hükümetine karşı net bir tavır

almadığı için eleştiriyor ve elleri yüzbinlerce Afgan ve Iraklı emekçinin kanlarıyla lekeli neo-faşist G. W. Bush kliğini şu sözlerle övmeye kalkışyordu:

"ABD yönetiminin bölgemize yönelik yeni söylemi, hızını Afganistan, Filistin ve Irak seçimlerinden alan, Beyrut'taki Suriye karşıtı gösterilerle de güçlenen bir argümana dayanıyor.

'Geniş Ortadoğu'da, demokrasi yolunda, rastlantısal olmayan ve birbirinden etkilenen adımların başladığı' argümanı bu.

Washington, bu argümandan hareketle, bölgedeki anti-demokratik yönetim ve uygulamaları, 'gidişata aykırı olmak' ile itham ediyor ve, bir anlamda, bölge gerçeğinin değişmekte olduğu vurgusunu (Suud Arabistan ve Mısır yönetimleri dahil) herkese karşı kullanıyor."

O, 18 Nisan 2005 ve "Dönüşüm diplomasisi ve demokraside ortaklık" başlıklı yazısında ise,

"Başka deyişle, ABD'nin gündeminde 'dönüşüm diplomasisi' yapmak var. Washington, bunu yaparken mevcut ve yeni oluşan ittifaklarını 'demokraside ortaklık' kıstasında değerlendirecek. Demokratikleşen ve başkalarının demokratikleşmesine katkı yapan ülkeler, ABD gözünde önem kazanacak..."

"Transatlantik ittifakın, bu yazının başlığındaki parametrelerde dayanışabileceği coğrafya Ortadoğu odaklı, ama Karadeniz Havzası'ndan Basra Körfezi'ne, Cebelitarık'tan Fergana'ya uzanacak genişlikte bir alanı kapsıyor.

"Demokratik ve demokrasisini derinleştirme çabasındaki Türkiye de, demokrasiyi dış politikasında kıstas ve hedef yaptığı ölçüde, fiilen merkezinde oturduğu bu coğrafyaya bugünkünden daha etkin ve anlamlılıkatksağlayabilir" diyordu. Kendi kendisini sergileyen ve ABD-NATO terörünün borazanlığını yapan Çongar'ın görüşlerinin ne anlama geldiğini anlatmaya ve yorumlamaya gerek olmadığınısanıyorum.

Gene Çongar, 25 Eylül 2006 tarih ve "Afganistan'a el uzatmak" başlıklı yazısında NATO'nun ek asker talebine serin bakan Türk yetkilileri şu sözlerle eleştirebiliyordu:

"Taliban'ın yenilmesinin hem küresel teröre karşı hem de NATO'nun devamlılığı açısından anahtar nitelikte, dolayısıyla Türkiye için de 'hayati' olduğunu dile getiren siyas liderimiz ise yok." Kendi kendisini sergileyen ve ABD-NATO terörünün borazanlığını yapan Çongar'ın görüşlerinin ne anlama geldiğini anlatmaya gerek görmüyorum.

Bir başka liberal aydınımıza, Taraf gazetesinin başyazarı Ahmet Altan'a dönelim. Altan, Barack Obama'nın devlet başkanlığı seçimlerini kazanmasının ardından yaptığı 6 Kasım 2008 ve "Obama" başlıklı yazısında şöyle diyordu:

"Değişimi ve dürüstlüğü vurguluyordu.
Özellikle bir cümlesi, bizim gibi ülkelerde yaşayan insanları imrendirecek, hatt kışkırtıcıyı uyandıracak gibiydi:
'Bizim gücümüz, silhların gücünden ya da büyüklüğümüzden kaynaklanmaz, biz gücümüzü demokrasiden ve kaybetmediğimiz ümidimizden alırız.'
Bu sözleri dinlerken içim kamaştı."

Ahmet Altan, ertesi gün, yani 7 Kasım 2008'de kaleme aldığı "Silh" başlıklı köşe yazısında ise Obama'ya ve ABD emperyalizmine ilişkin bütünyle subjektif saptamalarını şu sözlerle sürdürecekti:

" Ne diyor Amerika?

'Bizim gücümüz, silhların gücünden kaynaklanmaz, biz gücümüzü demokrasiden alırız.'

Peki, biz ne diyoruz?

'Bizim gücümüz, demokrasinin gücünden kaynaklanmaz, biz gücümüzü silhlardan alırız.'

"Dünyanın en büyük ordusuna ve en gelişmiş silh teknolojisine sahip olan Amerika gücünü 'silhtan' değil demokrasiden alıyor.

"Biz gücümüzü demokrasiden değil silhtan alıyoruz."

Ahmet Altan'ı kutlayabiliriz. Kutlayabiliriz çünkü gerçeklerle, ABD'nin gücünü" silhtan değil demokrasiden al"dığı savı kadar ters düşen bir saptama yapmak son derece zor olurdu herhlde. Obama kliğinin, bazı önemsiz detaylar bir yana bırakılmak kaydıyla, kendisinde önce gelen G. W. Bush kliğinin iç ve dış politikalarını izlediğini, herhlde okuma-yazması olan herkes biliyor. 11 Eylül 2001'de meydana gelen kuşkulu World Trade Center eyleminden bu yana adım adım faşizme doğru ilerlediği ortada olan, Özel Operasyon Kuvvetlerinin dünyanın her yerinde operasyon yapma kapasitesine sahip olmasıyla övünen bu devletin dünya çapında, bazıları küçük kentler ölçeğinde olmak üzere en az 761 asker üssünün bulunduğunu, dev uçak gemilerinden ve diğer savaş gemilerinden oluşan ABD deniz filolarının dünyanın bütün bölgelerinde "görev" yaptığını ve ABD'nin gerek asker harcamalar ve gerekse silh ve asker malzeme satışı konusunda herkesi solladığını Ahmet Altan'ın bilmediğini düşünmek zor. SIPRI'nin (Stockholm Uluslararası Barış Enstitüsü) 2010 yılı rakamlarına göre ABD'nin asker harcamaları 698 milyar doları buluyordu. Bu rakam, ABD'nden sonra gelen 17 ülkenin asker harcamaları toplamına eşit. ABD donanmasının büyüklüğü ise, kendisinden sonra gelen 13 devletin donanmasının toplamına eşit. Gene aynı kurumun rakamlarına göre, 2001'den bu yana asker harcamalarını yüzde 81 oranında arttıran ve böylelikle dünya asker harcamalarının yüzde 43'ünden sorumlu olan bu süper devletin asker harcamaları, -2010 yılı itibariyle- en yakın rakibi Çin'inkini 6'ya, Rusya'ninkini ise 12'ye katlıyordu. ABD, silh satışları alanında bu denli bir üstünlük sağlamamış olmakla birlikte bu konuda da başı çekiyor. SIPRI'nin 2006-2010 yıllarına ilişkin rakamlarına göre ABD silh ve asker malzeme satışlarının yüzde 30'undan, ikinci sırada gelen Rusya ise yüzde 23'ünden sorumluydu. Bu ülkeleri sırasıyla ilk onda yer alan şu ülkeler izliyordu: Almanya (yüzde 11), Fransa (yüzde 7), Britanya (yüzde 4), Hollanda (yüzde 3), Çin (yüzde 3), İspanya (yüzde 3), İtalya (yüzde 2) ve İsveç (yüzde 2). Bu rakamı ABD ve onun NATO içindeki Batı Avrupalı bağlaşıklarının payı biçiminde hesaplayacak olursak yüzde 62'ye ulaşırız. Bu rakama ABD'nin, çoğu NATO üyesi olmayan Japonya, İsrail, Avustralya, Türkiye, Suud Arabistan, Güney Kore gibi kalıcı bağlaşıklarını da eklediğimizde bu rakamın daha da yukarı tırmanacağı bellidir. Bu arada sözkonusu verilerin ortaya koyduğu bir başka gerçeği değinmek gerek. Özellikle liberallerimizin hl "demokrasinin beşiği" saydıkları ve dünyaya insan hakları dersi vermeye meraklı Avrupa Birliği'nin bir dizi

üyeleri bu ölüm ve yıkım ticaretinden bayağı iyi para kazanıyorlar. 2006-2010 yılları itibarıyla Almanya, Fransa, Britanya, Hollanda, İspanya, İtalya ve İsveç'in silah satışlarının toplamı, dünya silah ticaretinin yüzde 33'ünü bulmaktadır! AB üyelerinin ikiye katlanmış bir tarzda kınadıkları despotik rejimlerin olsun, çeşitli silahlı muhalefet hareketlerinin olsun, kullandıkları silahların büyük çoğunluğu ya doğrudan doğruya "uygar Batı" ülkelerinden ya da bu ülkelerin lisanslarıyla üretim yapan diğer orta-boy kapitalist ülkelerden geliyor.

Yeri gelmişken şiddetin Amerikan toplumunda son derece yaygın olduğunu belirtmek isterim. Bu gerekiyor çünkü bazıları ABD'nin kullandığı şiddetin esas olarak başka ülkeleri ve onların halklarını hedef aldığını düşünebilir ve "demokratik bir rejime sahip olmasından" ötürü ABD'nin dış politikasının, Amerikan toplumunun yaşam tarzıyla uyum sağlamadığını söyleyebilirler. Ama gerçekler böyle düşünenlerin ya da düşünebilecek olanların yanıldığını gösteriyor. Marks ve Engels'in söylemiş oldukları gibi, "Başka halkları ezen bir halk özgür olamaz." Dolayısıyla, dış politikasında şiddeti detaylı ve sürekli olarak kullanan bir ülkenin, kendi günlük yaşamında bunun yansımalarıyla karşı karşıya kalması herhalde şaşırtıcı olmamalıdır. Belki de Amerikan toplumunun ülke içinde yaşadığı ve karşı karşıya olduğu şiddet ile ABD'nin dış politikasına damgasını vuran vahşet ve barbarlık arasında karşılıklı olarak birbirini besleyen bir kısır döngü olduğunu söylemek en doğrusu olacaktır. İstatistikler ve araştırmalar da bunu gösteriyor. Bir ülkenin demokrasi, uygarlık ve insan hakları alanında ne denli mesafe katetmiş olduğunun en önemli ölçütlerinden birinin cezaevi nüfusunun boyutu, mahpusların yaşam koşulları ve yetkililerin bu insanlara bakış açısı olduğunu söyleyebiliriz. Dahası ABD, cezaevi nüfusu bakımından dünyada çok özel bir yere sahip. International Herald Tribune'un 23 Nisan 2008 tarihli sayısında yer alan bir yazıya göre, o tarihte dünya nüfusunun yüzde 5'inden azına sahip olan ABD, dünyadaki mahpusların yüzde 25'ine yakınına sahipti. 2008 yılı itibarıyla ABD'deki 2.3 milyon mahpusa karşı, nüfusu ABD'ninkinin 4 katı olan Çin'de 1.6 milyon mahpus bulunuyordu ve her 100,000 Amerikalı'dan 751'i ya da her 100 yetişkin Amerikalı'dan 1'i cezaevindeydi. (Adam Liptak, U.S. prison population dwarfs that of other nations/ ABD cezaevi nüfusu, diğer uluslarınkini gölgede bırakıyor) İlerici İşçi Partisi'nin Şubat 2000'de yayımladığı Prison Labor: U. S. Style Fascism (= Zindan Emeli: ABD Usulü Faşizm) adlı broşür ise ABD kapitalizminin ırkçı niteliğinin cezaevlerine nasıl yansıdığını gösteriyordu. Broşürdeki bilgilere göre

mahpusların büyük bölümünün çok düşük ücretlerle, deta kölelik koşulları altında çalıştırıldığı ABD cezaevi nüfusunun üçte ikisi, birlikte ABD nüfusunun yaklaşık yüzde 25'ini oluşturan Zenci ve Hispaniklerden oluşuyordu.

Nisan 1992'de ve Nisan 1993'de yaşanan iki olay, 11 Eylül 2011 saldırılarından yıllar önce bile ABD demokrasisinin ne menem bir şey olduğunu ve Amerikan devletinin yurttaşlarına karşı terör uygulamada ne denli pervasız olduğunu göstermişti. Şimdi bu olaylara bakalım.

Nisan 1992'de Los Angeles kentinde Rodney King adlı bir Zencinin arabasından indirilerek polisler tarafından vahş bir biçimde dövülmesinin ve işkenceci polislerin, tümü de beyazlardan oluşan bir jüri tarafından aklanmasının ardından esas olarak Zencilerden ve Latin Amerika kökenli göçmenlerden oluşan- kent yoksullarının öfkesi patlama noktasına geldi. Los Angeles başta olmak üzere aralarında Las Vegas, Seattle, Miami, Atlanta, San Francisco'nun da bulunduğu bir dizi kentte burjuva polisini ve adaletini ve dolayısıyla objektif olarak Amerikan kapitalist sistemini hedef alan yüzbinlerin katıldığı çeşitli yürüyüşler ve protesto eylemleri yapıldı. Olayların bir çeşit ayaklanmaya dönüştüğü Los Angeles'ta polis kent merkezini terketmek zorunda kaldı. Bunun üzerine devreye giren ordu ve Ulusal Muhafız kuvvetleri, yer yer yanlış hedeflere yönelen ve küçük işyerlerinin yağmalanması biçimini alan yoksul kitlelerin hareketini bastırırken 54 kişiyi katletti, 2,000 dolayında insanı yaraladı, 13,000'ini gözaltına aldı ve gene yüzlerce göçmeni sınır dışı etti.

19 Nisan 1993'de ise ABD güvenlik kuvvetleri, Teksas eyaletinin Waco kentinde başında David Koresh'in bulunduğu Branch Davidians adlı fanatik görüşlere sahip, ancak herhangi bir saldırgan tutumu olmayan ve apolitik bir nitelik taşıyan küçük bir tarikatın üyelerine karşı barbarca bir saldırı gerçekleştirdiler. 28 Şubat 1993'de Alkol, Tütün ve Ateşli Silahlar Bürosu'na (=BATF) bağlı görevliler söz konusu tarikat üyelerinin yaşadığı ve Waco'nun 14 km. kuzeydoğusunda bulunan binalarda arama yapmak istemişler, bu arada çıkan çatışmada 4 BATF görevlisi ve 6 tarikat üyesi ölmüştü. Bunun üzerine, söz konusu yerleşim yeri ABD silahlı kuvvetlerine bağlı Delta Force adlı komando birimleri ve FBI ajanları tarafından tam 51 gün süren bir kuşatma altına alındı. 19 Nisan'da saldırıya geçen güvenlik kuvvetleri yerleşim yerinin

duvarını tanklarla delerek içeriye yanıcı kimyasal gaz püskürttükten sonra burasını ateşe verdiler. Bu kıyıda 21'i çocuk olmak üzere tam 79 insan yaşamını yitirdi. Bu tarikat mensuplarının ABD burjuva devleti için herhangi bir tehdit oluşturmadığı dikkate alındığında Clinton yönetiminin bu soğukkanlı kıyımı gerçekleştirmek ve ardından kendi suçlarını örtbas ederek adil bir yargılama yapılmasını önlemekle neyi amaçladıkları anlaşılabilir. Onların esas amacı, ABD burjuva devlet aygıtının kitleleri terörize etme ve onları sindirme hakkının altını çizmek, bu tarikatın mensuplarını saldırgan fanatikler gibi göstererek çıkarmaya hazırlandıkları yeni terörle savaşım yasaları için kamuoyunu hazırlamak ve Waco kurbanları üzerinden Amerikan işçi sınıfı ve halkına gözdağı vermektir.

Amerikalı tarih profesörü İra Leonard, 22 Nisan 2003'de yayımlanan "Amerika'nın Tarzı: Şiddet" başlıklı yazısında bu ülkede yaşanan şiddet hakkında son derece ilginç bilgiler sunuyor. Leonard,

"Amerikan okullarında ve ders kitaplarında -ister büyük isterse küçük ölçekli olsun- savaşın ve ev içi şiddetin, bu ülkenin hemen hemen 400 yıl önce kuruluşunun ilk günlerinden bu yana Amerikan yaşamı ve kültürü içinde çok yaygın olduğu gerçeği öğretilmez. Konunun öndegelen tarihçisi Richard Maxwell Brown'a göre, değişik biçimler alan şiddet 'ulusal deneyimimizin hemen hemen bütün evreleri ve veçhelerine eşlik etmiştir' ve 'değerler sistemimizin açıkça itiraf edilmeyen (yeraltındaki) bir parçasıdır.' Gerçekten de, 'uzak sömürge geçmişimizden bu yana yinelenen bir dizi şiddet epizodu yurttaşlarımız üzerinde bir şiddete yatkınlık izi bırakmıştır.'

"Demek oluyor ki Amerika 11 Eylül saldırısının çok öncesinden bu yana savaşa ve ev içi şiddete ulus düzeyindeki tutkunluğunu ortaya koymuştur" dedikten sonra şu öğretici tarihsel tabloyu sunuyordu:

"1812-1815 yılları arasında İngiltere'ye karşı ikinci savaş bağımsızlığımızı perçinlerken, 1622 ile 1900 yılları arasında Yerli Amerikalı Kızılderililerle yapılan 40 savaş sonunda ulusal egemenlik alanımıza milyonlarca ve milyonlarca akr toprak ekledik.

"1848'de, California ile New Mexico'nun yanı sıra Utah ve Wyoming'in bazı bölümleri de içinde olmak üzere bütün güneybatı, Meksika'ya karşı yapılan

savaş sonunda ele geçirildi. 1861 ile 1865 yılları arasındaki İç Savaş ise Amerika'nın tarihindeki en kanlı savaşı.

"Amerika'nın denizasıırı imparatorluğunun oluşumu, ABD'nin Filipinler, Küba ve Porto Riko'nun kontrolünü eline geçirmesiyle sonuçlanan İspanyol-Amerikan Savaşı ve Filipinler İsyanıyla (1898-1902) başladı...

"Bu arada, 1789 ile 1945 yılları arasında, dünyanın değişik yerlerinde başkanlık tarafından yetkilendirilen en az 200 asker harekt yaşandığını belirtmeliyiz.

Diğerlerinin yanı sıra, bu asker harektlar 1849'da Hindicini'nin bombalanması ve 1904 ile 1934 yılları arasında hemen hemen tüm Karayip ve Orta Amerika ülkelerinin işgallerini de içeriyordu. Hatt Dışışleri Bakanı Dean Rusk, ABD'nin Küba'da Fidel Kastro'ya karşı asker müdahalesini haklı göstermek için 17 Eylül 1962'de ABD Senato Oturumuna 1789 ile 1960 yılları arasındaki 200'den fazla (şimdi 'düşük yoğunluklu çatışma' denen) 'emsal'den oluşan bir liste sunabilecekti." Daha sonra Prof. Leonard şu bilgileri aktarıyor:

"Sadece 20. yüzyılda, 10 milyondan epey daha fazla Amerikalı, şiddet içeren suçların kurbanı olmuş ve bunların yüzde 10'u -ya da 1,089,616'sı- 1900 ile 1997 yılları arasında cinayete kurban gitmiştir. 'Resm kayıtlara geçen' adam öldürmelerin, ağır saldırıların, soygunların ve ırza geçmelerin 1937 ile 1970 yılları arasındaki 'toplam' sayısı 9,816,646 idi fakat bu rakamların hepsi de gerçek rakamın altındadır!

"20. yüzyılın her yılında işlenen suçların en azından yüzde 10'u şiddet suçları- adam öldürme, ağır saldırı, zorla ırza geçme ve soygun- olmuştur. 1900 ile 1997 yılları arasında, 1,089,616 adam öldürme olayı meydana geldi. Peki, bu insanlar nasıl öldürüldü? Bunların 375,350'si ateşli silhlarla ve geri kalanı dövme, boğma, bıçaklama ve kesme, suda boğma, zehirlenme, yakma ve baltayla öldürme gibi diğer yollarla gerçekleştirildi.

"1900 ile 1971 yılları arasında 596,984 Amerikalı cinayete kurban gitti. 1971 ile 1997 yılları arasında bir 592,616 Amerikalı daha benzer metodlarla öldürüldü. 20. yüzyılda Amerikalılar tarafından öldürülen Amerikalıların sayısı İspanyol-Amerikan Savaşı (11,000 'görev başında ölüm'), İkinci Dünya Savaşı (116,000 'görev başında ölüm'), Kore polis harekti (55,000 'görev başında ölüm') ve Vietnam Savaşı (109,000 'görev başında ölüm') sırasında ölen Amerikalıların toplamından daha fazladır."

ABD'ne ilişkin bu kısa aradan sonra konumuza devam edebiliriz.

* * * * *

Liberallerimizin ABD ve BatıAvrupa ülkeleri karşısındaki eleştirel-olmayan duruşu ve "geri" ve zayıf halklara karşı tepeden bakan tutumu gözönüne alındığında onların ve bu arada ABD'nin gücünü"silhtan değil demokrasiden al"dığını düşünen bir yazarın yönetimindekiTaraftgazetesinin Libya'nın bombalanmasını alkışlaması ve militarizmin sözcüsü gibi davranması kimseyi şaşırtmamalıdır. Evet, bu gazete 20 Mart 2011 tarihli sayısının manşetine "Kaddafi zorbası bombalanıyor" sözlerini yazabilmişti. Ahmet Altan'ın ve kendisi gibi bellekleri unutkanlıkla sakatlanmış ve gözleri "Batı hayranlığı"yla körelmiş olanlara bu ülkede NATO saldırısının sonuçlarının neler olduğunu anımsatmak için 23-24 Şubat 2012 tarih ve "Halklar Sustuğunda" başlıklı yazımdan kısa bir alıntı aktarmak istiyorum:

"Tarihsel bellek yoksunu halkların ve ne yazık ki!- devrimcilerin Irak'ta yaşanmış olan trajedi ve felketi unutmalarını bir ölçüde anlayışla karşılayabiliriz ama onların daha geçen yıl emperyalist kaynaklı ve destekli bir ayaklanma ve dış saldırıya hedef olmuş ve benzer bir felket yaşamış Libya'yı unutmalarını asla. Bu saldırı Afrika'nın kışbaşına gelir ve toplumsal hizmetler bakımından en ileri konumda olan bu ülkesini bir yıkıntıya çevirmekle ve onu birbirleriyle savaşan milis örgütlerinin kaosa teslim etmekle kalmadı. Bu emperyalist tezgh, nüfusu 6 milyon dolayında olan bu ülkede yaklaşık 60,000 kişinin yaşamını yitirmesiyle sonuçlandı. Nüfusun yüzde birinin yaşamını yitirdiği anlamına gelen bu rakamın Türkiye ölçeğindeki karşılığı 750,000, ABD ölçeğindeki karşılığı ise 3 milyon kişidir."

Ahmet Altan'ın Libya'nınşimdi ne hale gelmişolduğunu gördüğünüve attığıbu manşetten ötürüpişmanlık duyduğunu ummak isterdim. Ne var ki bu hiç de böyle olmadı. Tam tersine o, aynı yolda "ilerleme"ye devam etti. Örnek olması bakımından, onun, Libya'da (ve daha önce Irak'ta vb.) yaşananlardan hiç, ama hiçbir ders almadığını ve objektif olarak savaş kışkırtıcısı ve militarist tutumunda direttiğini gösteren 17 Kasım 2011 tarih ve "CHP ve Suriye" başlıklı yazısına bakabiliriz. Altan bu yazısında şunları söylüyordu:

"AKP hükümeti Suriye'deki muhalifleri desteklerken CHP, kendi halkını öldürten Esad'ı destekledi..."

Esad'ın hem Türkiye'yle hem de dünyayla çatışacağını gerçekten daha önce göremediler mi?"

Yazarımız, 11 Nisan 2012 tarih ve "Savaş rüzgarları" başlıklı yazısında ise şöyle diyordu:

"Suriye'yle savaş geldi kapıya dayandı.

Biz kendi özgür irademizle mi savaşa doğru yürüyoruz yoksa olaylar mı bizi savaşa doğru sürüklüyor, bunu tam kestiremiyorum doğrusu" dedikten sonra şunları ekliyor:

"Hiçkimse bu sistemi (dünya ekonomik sistemini- G. A.) tek başına bozacak bir yöntem izleyemez.

İzlemeye kalktığında mutlaka bir belya karşılaşır.

Diktatörlerin teker teker devrilmesi, onların 'eski zamanlarda' kalmasından kaynaklanıyor, bütünleşen dünyada kendilerine yer olmadığını kavrayamıyorlar.

Onların körlüğünde insanlar canlarıyla ödüyorlar...

Suriye'de bir bel zaten yaşanıyor şu anda ve bu bel büyüyecek.

Çünkü Suriye, hayatın gerçekleriyle çatışıyor.

Ben, diktatörlere karşı bütün dünyanın ortaklaşa hareket etmesinden, diktatörler tarafından ezilen halka diğer halkların yardım etmesinden yanayım."

Ahmet Altan, yaşanan çatışmadan, yıllardır belli ülkeleri tehdit eden, kuşatan ve işgal eden ABD-NATO-İsrail blokunu DEĞİL, Suriye'yi sorumlu tutuyor, tutabiliyor. Böylelikle o, saldırıya uğrayandan (Suriye) DEĞİL, saldırgandan (ABD, NATO, Türkiye, Suud Arabistan, Katar, Ürdün'ün yanısıra Irak ve Libya

kökenli terörist çeteler ve bu uğursuz koalisyonu perde arkasından destekleyen İsrail) yana bir tutum takındığını açıkça iln etmiş oluyor. Tabi iş bununla kalmıyor yazarımız, hiç kimsenin bu sistemi, yani kapitalist- emperyalist dünya sistemini bozacak bir yöntem izleyemeyeceğini, izlemeye kalktığında mutlaka bir belyla karşılayacağını söylerken deta bir ABD ya da NATO sözcüsü gibi konuşuyor ve objektif olarak, sisteme kafa tutmaya kalkan diğer ülkelere de aba altından sopa göstermiş oluyor. Pro-emperyalist ve militarist mantığın boyunduruğundan kurtulamamak liberallerimizi ister istemez, politikalarını zaman zaman sert bir biçimde eleştirdikleri Türk gericiliğinin kuyruğuna takılmaya bile itebiliyor. Bunu Altan'ın "CHP ve Suriye" başlıklı yazısında, AKP hükümetinin kukla ve işbirlikçi Suriye Ulusal Konseyi'ni desteklemesini onamasından ve Esad'ın sadece dünyayla değil Türkiye'yle de çatıştığını söylemesinden anlıyoruz. Bu kafayla yazarımızın, yarın ABD ve/ ya da İsrail'in İran'a ya da bir başka bölge ülkesine karşı savaş açması halinde bir kez daha saldırganı değil kurbanı suçlayacağını, böylesi bir savaşta kimden yana olacağı belli olan Türk işbirlikçi burjuvazisinin kuyruğuna takılacağını ve hatt şimdiye kadar Türk devletine ve onun ordusuna yönelik eleştirilerini de geri çekebileceğini söyleyebiliriz.

Geçerken, bellibaşhemperyalist devletlerin içinde yer alacağı büyük bir savaşın öyle çok uzak bir olasılık olmadığını da belirtmek isterim. ABD-İsrail-NATO blokunun Suriye ve İran'a karşı saldırgan tutumunu sürdürmesi halinde patlak verebilecek bir savaş bir dizi bölge devletinin katılmasıyla genişleyebilir ve diğer büyük devletleri de savaşın içine çekebilir. Rusya ile Çin'in, daha önceki uzlaşmacıve yatıştırmacıtutumlarını bir yana bırakarak "Suriye krizi" konusunda ABD-AB bloğuna deta meydan okumaları bunun en önemli göstergelerinden biri. Moskova ve Pekin ABD emperyalistlerinin Suriye ve İran'ı hedef alan saldırı ve istikrarsızlaştırma çabalarının esas hedefinin kendilerinin kuşatılması olduğunu biliyorlar. Rusya Doğu ve Orta Avrupa ülkelerinin NATO üyesi yapılmaları ve bu ülkelere ve Türkiye'ye, kendisini hedef alan füze sistemleri kurulması konusundaki hoşnutsuzluğunu yıllardır dile getiriyor. Dahası Rusya, doğal gaz boru hatları üzerindeki tekele yakın konumunu kırma çabalarına karşı ABD'ne -bu konuda birlikte hareket edemeyen Batı Avrupa ülkelerine- karşı sert bir kavga da sürdürüyor.

